

Obrazovanje u javnom zdravstvu

Javnozdravstveni sadržaji u kurikulumu medicinskoga fakulteta u Zagrebu

Klara Crnjac, Kristina Fišter

Škola narodnog zdravlja „Andrija Štampar“ Medicinskoga fakulteta

Medicinski fakulteti u Republici Hrvatskoj započeli su 2004. godine stvarati jedinstveni i cjeloviti Katalog znanja i vještina u kojemu bi definirali nastavno gradivo koje student medicine treba usvojiti tijekom studija. Zamišljeno je da Katalog istovremeno posluži u svrhu poboljšanja organizacije i evaluacije nastavnih sadržaja. Nastavni sadržaji kurikuluma pomno su odabrani od strane stručnjaka pojedinih područja kako bi služili obrazovanju što kompetentnijih liječnika.

Odakle uopće potreba za selekcijom određenih sadržaja, a odbacivanjem drugih? Danas kada se znanost razvija brže no što se dodiplomski studiji na medicinskim fakultetima tome prolagođavaju, teško je odrediti koja znanja i vještine student mora u svom dodiplomskom obrazovanju usvojiti, a koja "ostaviti" za specijalizaciju i ostala postdiplomska usavršavanja. To je zadaća kurikuluma – sistematizacija znanja. Kurikulumi za medicinske fakultete idealno bi trebali u svakoj zemlji biti jednaki, no to je cilj kojem se još uvijek tek teži.

Katalog znanja i vještina medicinskih fakulteta u Hrvatskoj dijeli se na tri dijela, a to su pretklinika, klinika i javno zdravstvo (dostupno s <http://www.mef.hr/druga.php?grupa=030109000000>). Mi ćemo se ovdje osvrnuti na javnozdravstveni dio (<http://cms.mef.hr/meddb/slike/pisac1/file1211p1.pdf>), u kojem je opisano jedanaest javnozdravstvenih predmeta.

Znanja i razina osposobljenosti za izvođenje određene vještine detaljno su opisani u tablici za pojedini predmet i svaki od tih znanja i vještina u kurikulumu se ocjenjuje. Nivo znanja kreće se između 1 i 2. 1 se odnosi na prepoznavanje problema i znanje osnovnih informacija o istom. 2 se pak odnosi na svladavanje vještine i to u okvirima klinike jer tu je potrebno postaviti dijagnozu i/ili ustanoviti terapiju. Tako se nivo 2 dijeli još na D i T (dijagnoza i terapija). Ovdje dolazi do nejasnoća jer u javnozdravstvenim predmetima nema dijagnosticanja i davanja terapije pa je stoga taj dio tablice nepotreban. Nužno je definirati nove parametre učinkovitosti određenog znanja ili vještine iz područja javnoga zdravstva ili barem ukloniti parametre D i T. Ovo se ne odnosi na Obiteljsku medicinu jer na nju možemo primijeniti dijagnoze i terapije, no ona je svrstana u Knjižicu kliničkih vještina.

Kurikulum je pisan sažeto i jezgrovito. Za svaki predmet postoji kratak opis nastavnog sadržaja i cilja kolegija te spomenuta pripadajuća tablica za ocjenjivanje. Tako student ima bolji uvid u to na kojoj je razini njegovo znanje, što se od njega točno očekuje iz određenog predmeta i na koji način da to znanje primjeni. To bi zasigurno poboljšalo kvalitetu studija. No za sada je studentima ponuđena samo Knjižica kliničkih vještina; pretklinički i javnozdravstveni sadržaji za sada se ne nuđaju studentima u bilo kojem obliku osim onoga dostupnoga na gore navedenim internetskim stranicama.

Svrha kurikuluma je, osim sistematizacije znanja potrebnih budućem liječniku, i razvijanje vještina koje upotpunjuju ta znanja i daju im dimenziju koja nadilazi okvire osnovne liječničke prakse. Te vještine tiču se primjerice usavršavanja komunikacije liječnika i pacijenta, prilagođavanja promjenama okoline i društva te su usko povezane s nekim nemedicinskim profesijama poput sociologije, ekologije, psihologije, ekonomije itd. Kroz ovaj set vještina liječnika se uči da zaviri izvan okvira osnovnog obrasca liječenja koji se koncentriraju samo na otklanjanje simptoma neke bolesti.

De Leeuw je predložila osam strukturnih modela javnozdravstvenih institucija temeljem istraživanja u Europi i Sjedinjenim Američkim Državama (Tablica 1) (de Leeuw E. European schools of public health in state of flux. Lancet 1995;345:1158-60). Škola narodnog zdravlja Andrija Štampar jedinstvena je obrazovna ustanova iz područja javnoga zdravstva i ne može se svrstati ni u jedan od tih osam modela. Škola je dio Medicinskoga fakulteta u Zagrebu, ali kao zasebna institucija obuhvaća pet katedri: za medicinsku statistiku, epidemiologiju i medicinsku informatiku, socijalnu medicinu i organizaciju zdravstvene zaštite, medicinsku sociologiju i ekonomiku zdravstva, medicinu rada i zdravstvenu ekologiju, te za obiteljsku medicinu. Sve katedre su multidisciplinarnе i interdisciplinarnе, s velikom raznolikošću u ljudskim resursima, i aktivno su uključeni u dodiplomsku i poslijediplomsku nastavu.

Tip	Strukturni model
1	Katedra za higijenu ili socijalnu medicinu u sklopu medicinskoga fakulteta (ovaj model dominirao je u bivšim komunističkim državama)
2	Katedre za javno zdravstvo i medicinu zajednice kao dio medicinske škole unutar sveučilišta
3	Programi edukacije o javnom zdravstvu u nemedicinskim ustanovama
4	Multidisciplinarni programi specijalizacije iz područja javnog zdravstva
5	Ustanova je u potpunosti pod upravom nacionalnih (ili regionalnih u nekim zemljama) zdravstvenih vlasti
6	Ministarstvo zdravstva određuje programe unutar sveučilišta koji čine nacionalne škole javnog zdravstva (više formalna veza između nacionalne zdravstvene vlasti i sektora visokog obrazovanja)
7	Samostalan istraživački institut s javnozdravstvenim kapacitetom koji povremeno nudi izobrazbu za specijaliste javnog zdravstva, no često orijentiranu na tržište
8	Neovisna istraživačka institucija u okviru sveučilišta (ekvivalent akreditiranih škola javnog zdravlja u Sjedinjenim Američkim Državama)

Tablica 1. Strukturni modeli javnozdravstvenih institucija (prema E. De Leeuw)

Posebnost našeg modela nije samo u organizaciji, već i u tome što imamo rijetku priliku pružati obrazovanje na području javnog zdravstva na tri razine: diplomskoj (za profil doktor medicine), stručnoj magistarskoj, te razini doktorata znanosti.

Prva je razina integracije javnog zdravstva i medicinske edukacije. Druga razina uključuje javnozdravstvenu izobrazbu pružajući znanja i vještine budućim menadžerima u zdravstvu, donositeljima odluka u zdravstvenoj politici i profesionalcima iz područja javnog zdravstva. Treća razina uključuje znanstvena istraživanja, stalnu povezanost znanosti i prakse te pruža kvalitetno javnozdravstveno obrazovanje na svim razinama.

Škola narodnog zdravlja, dakle, integrira i povezuje sve tri razine javnozdravstvenog obrazovanja, osiguravajući stalnu vezu

između edukacije, znanosti i prakse. U duhu Bolonjskog procesa, uspostavljamo sustav koji dopušta mobilnost studenata i nastavnika, upotrebu ECTS sustava te promicanje Europske suradnje u osiguranju što bolje kvalitete.

U Školi narodnog zdravlja "Andrija Štampar" vjerujemo da javnozdravstveno obrazovanje budućih liječnika treba započeti tijekom dodiplomskog medicinskog studija. Većina europskih zemalja započinje s obrazovanjem na području javnog zdravstva tek na poslijediplomskom studiju. Vjerujemo da ovo stvara dug i skup proces obrazovanja već formiranih klasičnih biomedicinskih stručnjaka. Harvard Medical International prepoznao je jedinstvenost i povijesnu važnost Škole narodnog zdravlja te dao podršku našem trudu u promjeni nastavnog plana i programa, što bi dovelo do većeg javnozdravstvenog utjecaja u dodiplomskom medicinskom obrazovanju.

U okviru novog nastavnog plana i programa, razvijenog na zagrebačkom medicinskom fakultetu, rezultat je uvođenje novih predmeta iz područja javnog zdravstva i povećanje broja nastavnih sati iz istih (Tablica 2). Nadamo se da će ovaj novi kurikulum stvoriti liječnike koji razumiju ulogu javnog zdravstva (1. razina), operativne javnozdravstvene djelatnike vješte u susretu sa zahtjevnim potrebama njihove buduće profesije (2. razina) i znanstvenike spremne povezati istraživanja sa svakodnevnom praksom i osigurati kvalitetu obrazovanja na svim razinama (3.razina).

	Stari kurikulum	Novi kurikulum
Broj sati (svi kolegiji)	4,590	5,638
Broj sati (javnozdravstveni kolegiji)	590	698
Razmjer (javnozdravstveni kolegiji prema ostalim sadržajima)	0,129	0,124

Tablica 2. Ukupni broj sati i broj sati iz područja javnog zdravstva u starom i novom kurikulumu Medicinskog fakulteta u Zagrebu

Kontakt : e-mail adresa: kfister@gmail.com